

Sveriges Bygder

— Folkskolan och allmänna läroverket. Lärjungeantalet vid de allmänna läroverken uppgick år 1900 till 16,957. Kostnaden för hvarje lärjunge undervisning beräknas af statsrevisorerna ha uppgått till 225 kr. 37 öre (här icke inberäknade kostnaderna för läroverkshusen). Under samma år undervisades i folkskolorna 731,959 lärjungar för en total kostnad af 23,097,746 kr., hvilket gör 31 kr. 13 öre pr lärjunge (där kostnaderna för folkskolehus inberäknade). Undervisningskostnaden för en läroverkslärjunge räcker alltså till för undervisning af mer än sju folkskolelärjungar, anmärker Sv. Läraretidning.

— Öfverstelöjtnant Balck föreläser i England. Öfverstelöjtnant Balck höll i onsdags afton i Aldine Club i London ett föredrag om nordisk idrott samt om land och folk i Sverige. Han mottogs med stor hjärtlighet och hans föredrag löndes med rikligt bifall.

Öfverstelöjtnant Balck är inbjuden att hålla samma föredrag vid Cambridge universitet.

— Högsta vinsten, 50,000 kr., i Nordiska museets lotteri uppgives ha tillfallit hr Johan Salmenius Andersson, för ett par år tillbaka anställd vid Borås' triåfabrik, numera bosatt i Stockholm.

— Inga rocktjufvar mer. Den på uppfinningar inom läsbanschen iderike ägaren af Nyfors' läsfabrik, ingenjör J. Schwartz, har nu fått patent i flere kulturländer på en läsar klad hängare, benämnd Finex, som med rätta torde komma att få stor utbredning. Mekanikern är utförd i omkring 300 olika variationer. Hårdt omöjligt göras för obehöriga personer att kunna tillägna sig något som helst af andras upphängda effekter.

— Ammilonska råamordet. Hos den för Ammilonska mordet misstränkta Hansen har, som bekant, anträffats ett kapitelstypsett af tre sjömän, af hvilka den ene är Hansen sjelf, en annan Karl Johansson och en tredje enligt Hansens utsägo, en finsk sjöman, hvars namn man ej känner.

Med nämnde Johansson, som aftjänar tvångsarbete i Landskrona, har förhör hållits. J. igenkände genast porträttet och namnet utan betänkanse de två öfriga personerna såsom varande "Liljenkrantz" (alias Hansen) samt finnen Strandberg. Vidare uppgaf J., att ombord å norska barken "Löweland", där han varit kamrat med dessa båda, funnits ytterligare en finne vid namn Korpela. Som bekant, misstänker man, någon af dessa finnar är identisk med Charley eller Charles Nilsson, eller, såsom han kallades ombord, "Paddy" eller "The black russe-finn".

— Krigsmän i sjönöd. Vid Svea lifgardes vinterfältskjutning å Trälhavet i torsdags, råkade ett par man, "ett underbärf af manskapet och en menig", att å sina sparkstöttingar komma in i den nya förut af "Isbrytaren" upptrutna segelrännan. Deras nödropp och skallet från en medföljande hund kallade kamrater till olycksplatsen. Distinktionskorpralen Svensson utmärkte sig sär-

skildt för sin rådhighet vid hjälpan det af de förolyckade ur deras kalla och farliga bad. Föga återstod att de hade drunknat.

— Dagstågen Stockholm—Änge. Indragningen af dagstågen mellan Stockholm och Änge lar järnvägsstyrelsen sedan rätt länge tillbaka förbereda.

För att skaffa det erforderliga statistiska materialet lara konduktörerna fått order att räkna passagerarna på denna linje. Darvid uppgifves det, enligt Söderhamns Tidning, att man å sträckan norr om Ljusdal kommit till det resultat, att persontrafiken å denna sträcka ej svarar mot kostnaderna.

— Vattenkraften i våra strömmar. Vattenfallskommittens sekreterare docenten A. Åström, som anställt arkivforskning rörande äganderätten till vattenfallen i våra strömmar, har bl. a. kommit till det resultat, att Skånes, Hallands Blekinges och Bohuslans vattenfall tillhöra kronan på den rent historiska grund, att dessa provinser blifvit eröfrade från Danmark hvars vattenkraft är status egenom.

Och icke nog härmed: De gamla landskapslagarna ha af honom tolkats så, att alla Sveriges vattendrag af äldre bildade "en enda stor rikssallmaning", öfver hvars användning staten har iuskränkt bestämmanderätt.

— Hvad Sveriges statsbanor inbragt. Från statsbanornas första byggnadsår till och med år 1901 ha statsbanorna i bruttoinkomst, extra anslag, anslag till inköp af enskilda järnvägar m. m. haft att förfoga öfver en summa af 1,121,552,447 kr. Utgifterna ha uppgått till 698,885,397 kr., af hvilka summa driftkostnaderna tagit största delen, eller 585,823,656 kr., bidragen till personlens pensionsförsäkring 4,296,277 kr. och inbetaldningar till statsverket 208,765,463 kr.

Värdet af status järnvägar vid 1901 års slut uppgick till 422,667,050 kr.

— Svensk stupad i boerkrisen. Förre förste konstapeln vid Andra Svea artilleri regementet Gustaf Bolin från Tierp, hvilken å engelska sidan deltagit i boerkrisen omkring ett år, har enligt ett bref till hans släktingar i hemorten den 4 januari stupat i en sammandrabbning vid Bankoppl. Han var blott 24 år gammal.

— Saltjökvärrnen, hvilken allt sedan den Bengtssonska katastrofen stått stilla, torde inom kort åter komma i verksamhet. Ett nytt bolag säges nämligen vara under bildning och ha vi hört uppgifvas att de samma för en summa af en och en half million kr. skulle inköpa den ifrågasatta stora anläggningen med tillhörande inventarier.

FALKÖPING. Stör fältmanöver lär vara påbörjat att hållas i trakten Falköping, Sörby och Axvall innevarande års höst. Tredje och fjärde arméfördelningarna skola i så fall deltaga i manövern. Omkring 18,000 man skulle komma att deltaga i densamma.

FALKÖPING. Brännvinsbolagen i Västergötland. På möte den 19 febr. i Falköping bildades en förening för samarbete mellan brännvinsbolagen och spiritusaförsäljare i Västergötland. Stadgar antogs och styrelse ut-

sågs. Mötet beslöt att sänka alkoholhalten hos det saluhållna brännvinet så att det ej får innehålla mer än högst 44 proc.

Darjämte behandlades frågan om inskränkning i utförselen af öfverlättande af minuthandelsrättigheter samt om Svenska nykterhetssällskapets skrivelse till k. m. t. om inrättande af inspektion af brännvinsförsäljningsbolagens verksamhet. Den senare frågan gaf anledning till en långvarig diskussion, som fick utgåra svar på frågan.

GÄFLE. Natten till den 26 febr. nedbrann till grunden Finnas' ångkvarn och ångsäg, belägen 4 mil från Öster Fennebo kyrka, Gästrikland. Kvarnen och sågen, som ägdes af trävaruhandlaren A. Svensson, voro mycket anlitade af ortens befolkning. Den brunnna lara vara mycket lågt försäkradt.

HUDIKSVALL. Guld vid Ljusnan. En guldtyndighet har inmutats vid Nygraf på Mon invid Ljusnan öfvanför Föne by. Ett vaskhus och arbetarbostäder ha uppförts. Sanden har vid undersökning befunnits innehålla så pass mycket guld, att arbetet nägorunda lönar sig.

Hufvudintressent är byggmastare F. S. Dahlström, Ljusdal.

HELSINGBORG. När svart sjuken regerar. Försök till mord och självmord. Arbetaren Lauritz Nilsson vid sockerfabriken i Hasslarp råkade den 25 febr. i gäll med sin fastekvinna, 26 åriga Matilda Eriksson, och aflossade mot henne två revolverskott, af hvilka det ena träffade henne i ena kinden och det andra i ena tinningen. Därefter aflossade han ett skott mot sig sjelf, hvilket träffade ena tinningen.

Båda infördes omedelbart till Helsingborgs lasarett. Ingen fara för lifvet lär förefinnas. Anledningen torde vara att söka i svartsjuka.

HALMSTAD. Sextonåring mordbrännare. Sextonåriga yngling en Carl Isidor Eriksson från Harplinge socken erkände vid rannsakning i dag inför Halmstads och Tönnersjö häradsrätt, att han är skyldig till de tre mordbrändarna i socknen under sistnämnda halvåret. För inhämtande af utlåtande från fängelseläkaren om den häktades sinnestillstånd förklarades målet af häradsrätten hvilande tills vidare.

— Den häktade bankbokhållaren. Häktade bokhållaren i Halmstads folkbank H. Löfgren har erkänt, att han försnillat 24,600 kr., som han mottagit af hr S. G. Liljenström i Landskrona för att insätta i banken.

— Två bröder drunknade. Två söner om 12 och 8 år till målaren vid stenhuggeriet vid Grulbrandstorp Peter Svensson drunknade i lördags utanför Örenäs, Söndrums socken. Den yngre hade kommit i vattnet, och, då den äldre sökte rädda honom, omkommo båda.

— Graufdrift i Halland. Inom Ullareds församling i Halland ha under förlidet år under ledning af ingenjör Fritz Sundewall från Göteborg för utländskt bolagsräkning brutits öfver 150,000 ton

faltspat, som vid Falkenberg utskleppats till England. Faltspaten, mycket ratklufven och utgörande ett lerjordssilikat af kali, natron eller kalk, förekommer rätt ymnigt, så att en brytning i ännu större mängd skulle löna sig. Också annar ingenjör S. utvidga sin industri samt söka bilda ett bolag för faltspatens förädling och afvändning i närheten af brytningsorten, och skulle detta ske genom anläggning af en konstgödningsfabrik i Åtra dalen vid något nu obögnadt vattenfall i Åtran, t. ex. Mollgårdsfallet, omtalar N. H. T. Vestkusten.

— Forskningar för att spekulera i aktier. Bokhållaren i Halmstads folkbank H. Löfgren har häktats och införsatts till härvarande länsfängelse. Han har erkänt, att han dels från den tid han tjansgjorde som kassör i banken, dels ock sedermera genom försäljning af i banken belånade värdepapper forskingrat omkring 6,000 kronor, hvilka han använt till aktiespekulationer.

LULEÅ. Eldsvådan i Luleå. Sju människor innebrända, ett tiotal skadade. Mordbrand? Natten till söndagen utbröt, eld i ett tvåvånings trähus i Luleå, tillhörigt handlanden P. O. Rutesstads hus. Elden varnades vid 2 tiden på morgonen af en brand soldat, som genast slog alarm. Då brandkåren vid pass 5 minuter senare anlände, slogo lågorna redan ut genom fönstren i båda våningarna.

Bland den utanför brandstället samlade folkmassan spred sig snart hemska rykten, enligt hvilka ett flertal människor, däraf fyra barn, omkommit i lågorna. Hvad man först antog blott vara lösa rykten, öfverdrifna och förstörade på grund af den rådande allmänna förvirringen, befunns blott vara allt för sannt. Hustrun till typografen J. E. Berggren följde makarnas tre barn, det yngsta ett år gammalt och det äldsta omkring sex år, hade omkommit i lågorna. En sex årig dotter till kolvakten A. Svensson och ett 6-årigt fröförmmer, f. d. hushållerskan Sofia Petersson, hade likaledes blifvit innebrända.

NYKÖPING. Den 25 febr. nedbrann till grunden en handelslägenhet vid Ånga i Svarta socken. Bolens innehafvare, handlanden E. Wästström, Nyköping, hade lagret försäkradt för 8,000 kr.

Huset ägdes af innehafvaren af Ånga gods, direktör Sven Palme i Stockholm, och var likaledes försäkradt. Eldning i en något bristfällig kakelugn torde ha varit anledningen.

SUNDSVALL. Sägverksköp. Samliza aktier i Obbola ångsågsaktiebolag utanför Umeå ha i dag sålts för obekant pris till Holmsunds aktiebolag. Aktierna lyda å 5,000 kr. st.

— Dödande vänaskott. Den 25 febr. blef målaren Tornius, boende i Gellivare under lek med en laddad revolver, skjuten af en arbetare Wallin vid riksgrensbanssägverk Siekatrask. Skottet var ögonblickligen dödande.

STRÖMSTAD. Den 26 febr. utbröt eld i segelmakare Hauges hus här. Elden spred sig så hastigt, att de i huset boende, tre familjer, med yttersta nöd hunno rädda sig. Endast en af dem, Hauge, hade försäkradt. Huset var försäkradt för 7,500 kr. i stadernas allmänna brandstodsbolag. Anledningen till eldens uppkomst är okänd.

VADSTENA. Drunknade vid skridskoåkning. Under skridskoåkning på Vattern drunknade d 23 febr. fyra unga arbetare vid Bärstans kalkstensbrott. Isen var endast nattgammal. En mängd skridskoåkare var på sjön, men stark dimma rådde, och då nödroppen från de drunknade trängde till de öfriga, kunde icke snart urskiljas, från hvilket håll ropen kommo. När hjälp slutligen anlände, hade lifvet redan flytt för dem alla. Två hade kommit långt in under isen, så att denna måste huggas upp. Läkare anlände senast från Vadstena, men kunde icke uträtta.

De drunknade voro Evert Johansson, 23 år, Carl Öberg, 22 år, Sven Johansson, 20 år, och Henning Renberg, 17 år, alla ogifta samt nyktra och ordentliga arbetare.

ÖREBRÖ. En ohäggelig olycks händelse under profskjutning inträffade vid Bofors kanongjuteri den 24 febr.

Det officiella telegrammet om olyckan har följande lydelse:

"Vid hastighetsserien kl. half 6 med ändrad gemmal 15 centimeters kanon gick tredje skottet af sannolikt innan kammaren slängts. Kammarkruff och splittrade mekaniska delar kastades bakåt samt dödade kanten Graham, förre underofficeren Thjelling, anställd vid bolaget, och arbetaren Erlandsson.

Sannerligen svårt sårade äro öfveringenjör Silfversparre och arbetaren Nyström, afvensom i mindre grad arbetaren Svanström.

De sårade ha blifvit förda till Karlskoga sjukhus, där de vårdas af tre läkare från orten och dr. Deman, som ankommit från Stockholm.

Öfveringenjör Silfversparres tillstånd är nästan hopplöst. Den skadade arbetaren David Nyström dog i natt.

Hopp finnes att kunna rädda förmanen Svanström.

Senare meddelas att ingenjör Silfversparre också aflidit.

Sedan någon tid tillbaka ha vid härvarande kanonfabrik pågått omändringsarbeten med de 15 centimeters kanoner af 1889 års modell, som tillhört pansarbatterna "Svea", "Göta" och "Thule", men hvilka efter ifrågasvarande pansarfartygs nu pågående ombyggnad skola ersättas med andra kanoner, under det att de gamla kanonerna blifvit tilldelade kustartilleriet och sjöfästningarna.

De ändrings- eller, som det på fackspråket kallas, konverteringsarbeten, som för detta ändamål företagas med kanonerna, bestå däri, att laddningsrummet förminsas genom att i de samma insättas en tub, detta för att kanonerna skola kunna laddas med röksvagt Nobelkrut i stället för den krutsort, för hvilken de ursprungligen äro afsedda.